

# אנטון צ'כוב על הנזק שבטבק סצנה - מונולוג במערכה אחת

מרוסית: רועי חן

איוון איונוביץ' ניוחין, בעלה של אשתו, בעלת בית ספר למוזיקה ופנסיון לנשים.

המקום: במה באחד המועדונים הפרובינציאליים.

ניוחין (עם פאות לחיים ארוכות, בלי שפם, בפראק ישן ומשומש, נכנס ברוב הדר, משתחוה ומיישר את הווסט):

גבירותי ובמובן מסוים גם רבותי. (מסרק את פאות לחייו) הציעו לאשתי שאני אתן פה בהתנרבות הרצאה כלשהי לקהל הרחב. מה אני יכול לומר? רוצים הרצאה, שתהיה הרצאה, מבחינתי... אני, כמובן, לא פרופסור, ותארים אקדמיים זרים לי, ועם זאת, אני כבר שלושים שנה רצוף, בלי לרחם על הבריאות, עוסק בשאלות בעלות אופי מדעי טהור. אני מהרהר ולפעמים אפילו כותב, תארו לעצמכם, מאמרים אקדמיים, זאת אומרת לא ממש אקדמיים, אלא יותר, תסלחו לי על הביטוי, "פסודור-אקדמיים". אגב, רק לפני כמה ימים כתבתי מאמר רחב יריעה שנקרא: "על הנזק שגורמים חרקים מסוימים". הבנות שלי דווקא מאוד נהנו, בייחוד מהקטע על הפשפשים, אבל אחרי שהצצתי בזה שוב — קרעתי את זה לגזרים. הרי מה שלא תכתוב בנושא — מי שסובל מפשפשים לא ייפטר מהם בלי הדברה, אחרת מה עשינו. אצלנו, אפילו בכנף של הפסנתר יש פשפשים... בהרצאה היום אני אדבר על הנזק, כמו שאומרים, שגורם השימוש בטבק לאנושות. עכשיו, במובן מסוים, אני עצמי מעשן, אבל על זה אשתי ביקשה ממני לדבר, וזה אומר שאין פה מה לומר. רוצים על טבק — שיהיה על טבק — מבחינתי... לכם, רבותי, אני מציע להתייחס להרצאה הזאת ברצינות מלאה, שלא יצא בסוף שלא יצא כלום. ומי שחושש מהרצאה מדעית יבשה, מוזמן פשוט לקום וללכת. (מיישר את הווסט) הייתי מבקש בייחוד את תשומת הלב של הרופאים שנוכחים באולם, יכול להיות שתלמדו משהו מועיל, שהלא הטבק, מלבד העישון ששם הוא גורם לנזק, עושים בו גם שימוש בתחום הרפואה. לדוגמה, אם נושיב זכוב בתוך קופסת טבק הוא

יתפגר, ורוב הסיכויים שזה יקרה כתוצאה מהתמוטטות עצבים. עכשיו, הטבק הוא בעיקרון צמח... כשאני מרצה אני בדרך כלל ממצמץ בעין ימין, אל תשימו לב, זה מהתרגשות. אני בן אדם עצבני נורא, באופן כללי. עם המצמוצים התחלתי בשלושה-עשר בספטמבר בשנת 1889. באותו יום אשתי ילדה, במובן מסוים, את הבת הרביעית, וארווארה. כל הבנות שלי נולדו בשלושה-עשר בחודש. כעצם (מציץ בשעון), מפאת קוצר הזמן, נשתדל לא לסטות מנושא ההרצאה. רציתי גם לציין בפניכם שאשתי מנהלת בית ספר למוזיקה ופנסיון פרטי, זאת אומרת לא ממש פנסיון, משהו בסגנון. בינינו, אשתי אוהבת להתלונן על הפסדים, אבל האמת היא שהיא שמה בצד איזה ארבעים-חמישים אלף, אני עצמי אין לי גרוש על הנשמה, כלום – טוב, מה יש פה לדבר! בפנסיון אני עובד בתור מנהל משק. אני דואג למלאי, בודק את העובדים, רושם הוצאות, תופר מחברות, מדביר פשפשים, מטייל עם הכלב של אשתי, לוכד עכברים... אתמול בערב למשל, היא ביקשה ממני גם לספק לטבחית קמח וחמאה, כי החליטו ללבוש לביבות. טוב, בקיצור, היום, אחרי הליבו, אשתי נכנסת למטבח ומודיעה ששלוש תלמידות לא יאכלו, בגלל נפיחות בשקדים. אז יצא מה? שִׁסְתָם ליבבנו. אני שואל: מה את רוצה שנעשה בלביבות המיותרות? בהתחלה אשתי פקדה לאחסן אותן במזווה, אחר כך היא חשבה, חשבה ואמרה: "תאכל אותן בעצמך, דחליל". כן, יש ימים שהיא לא במצב של רוח, ואז היא קוראת לי בשמות: דחליל, שפיפון, שטן. אני שטן? זה מין מצב כזה של רוח, שיש לה. בסוף לא אכלתי את הלביבות, זאת אומרת, בלעתי, אבל בלי ללעוס. תמיד אני רעב. אתמול, למשל, היא לא הגישה לי ארוחת צהריים. היא אומרת: "מה הטעם להאכיל אותך, דחליל?" טוב, איכשהו (מציץ בשעון) התפטטנו לנו כאן וקצת סטינו מהנושא. נמשיך. למרות שברור שהייתם מקשיבים עכשיו בשמחה לאיזו רומנסה או איזו סימפניה כזאת, או אריה... (פוצח בשירה) "גם באבק בשדה הקרב לא נמצמץ..." לא זוכר מאיפה זה... אגב, שכחתי לומר לכם שבבית הספר למוזיקה של אשתי, נוסף לטיפול במשק הבית, אני גם מלמד מתמטיקה, פיזיקה, כימיה, גיאוגרפיה, היסטוריה, סולפז', ספרות וכולי. על הריקוד, הזמרה והציור אשתי גובה תשלום בנפרד, למרות שגם ריקוד וזמרה – אני מלמד. אגב החוג שלנו מתקיים בסמטת הכלבלב 13. אולי זאת הסיבה שאין לי מזל בחיים, העובדה שאנחנו גרים בבית מספר 13. גם הבנות שלי נולדו בשלושה-עשר בחודש, יש לנו גם שלושה-עשר חלונות... טוב, מה יש פה לדבר! מי שרוצה להירשם יכול למצוא את אשתי בבית בכל שעה,

את תוכנית הלימודים אפשר לקנות אצל השוער למטה, תמורת שלושים קופייקות, לחוברת. (שולף מהכיס כמה חוברות) הנה, יש לי פה כמה, למעוניינים, רק שלושים קופייקות לחוברת! מי רוצה? (פאוזת) מביך. כן, בית מספר 13! כלום לא מצליח לי, השנים חלפו, המוח נמערך... והנה אני נותן הרצאה, אולי מבחון אני נראה עולץ, אבל בפנים אני כל כך רוצה לצרוח או לעוף ל... לאנשהו, אל מעבר להרי החושך. גם אין לי בפני מי להתלונן, פשוט מתחשק לבכות... בטח תגידו: הבנות... מה הבנות? אני מנסה לדבר איתן והן צוחקות... לאשתי יש שבע בנות... לא, התבלבלתי, נדמה לי ש... שש... (בלהט) שבע! הבכורה, אנה, בת עשרים ושבע, ו... ה... הקטנה בת שבע-עשרה. רבותי! (מביט לצדדים) אני אולי אומלל, אני טיפש, אני כלום, אבל כָּאָב — אני מאושר. ככה זה אמור להיות, וגם אם היה אחרת לא הייתי מודה. אם רק הייתם יודעים! חייתי עם אשתי שלושים ושלוש שנים, ואני יכול להגיד לכם שאלה היו השנים הטובות בחיי, אולי לא "טובות", אבל ככה, כללית. והן חלפו כמו שבריר של אושר, בקיצור, שייקח אותן השד, את כל השנים האלה. (מביט לצדדים) רגע, לא, היא עדיין לא הגיעה, היא לא פה. מותר לומר כל מה שמתחשק... אני נורא פוחד... פוחד אפילו כשהיא מסתכלת עלי. כן, אז על מה דיברתי: הבנות שלי לא מצליחות למצוא חתן אולי מפני שפשוט לא יוצא להן בכלל לפגוש גברים. הרי לארח בערב אשתי לא רוצה, לצהריים היא לא מזמינה אף אחד, ולמה? הקמצנות, זה הכל הקמצנות, הכעסנות, הנרגנות שלה... אבל אני יכול לגלות לכם סוד... (מתקרב לקצה הבמה) לפעמים, בחגים, אני לוקח את הבנות לדודה שלהן, נטליה סמיונובנה, יש לה מחלת פרקים מתקדמת ושמלה צהובה עם נקודות שחורות כאלה, כאילו פיזרו עליה ג'וקים, אבל מגישים שם גם כיבוד — כמו שצריך. ואם קורה לפעמים שאשתי לא באה איתנו לשם, אז אפשר גם קצת... (מדגים במחווה שתיית כוסית) אני מוכרח לציין שאני משתכר מכוסית אחת, ואז נעשה לי טוב על הנשמה וברזמנית כזה עצב מתגנב אל הלב, שאני לא יכול אפילו לתאר לכם. שנות נעורי עולות בזיכרון ומתחשק לפצוח בריצה, אה, אם רק הייתם יודעים כמה שמתחשק (גובר והולך) לרוץ, לזרוק הכל, לרוץ בלי להביט לאחור... לאן? מה זה משנה לאן... רק לברוח מהחיים המחרבנים, הגסים, הזולים האלה, שהעיפו לי את השנים ומעכו לי את המוח, לברוח מאשתי הטיפשה, הקטנונית, הרעה, הרעה, הקמצנית, שענתה אותי שלושים ושלוש שנים, לברוח מהתווים, מהחשובים, מהליבובים של אשתי, מכל ההבלים והגסריות האלה... ולעצור רק איפשהו רחוק-רחוק בשדה ולעמוד כמו עץ,

כמו עמוד, כמו דחליל, מתחת לשמים ולהביט כל הלילה על הירח הבהיר, השקט שלמעלה, ולשכוח, לשכוח... הו, כמה שאני רוצה לא לזכור!... כמה שאני רוצה לתלוש מעלי את הפראק הישן הזה, הארור הזה, הפראק שבו התחתנתי לפני שלושם ושלוש שנים... (תולש מעליו את הפראק) שאותו אני תמיד לובש להרצאות האלה... מגיע לך! (דורך על הפראק) ככה! מגיע לך! אני לא צריך כלום! אני מעל זה, אני מעל כל זה, אני טהור. הייתי פעם צעיר, חכם, למדתי באוניברסיטה, חלמתי, החשבתי את עצמי בתור בן אדם... עכשיו אני לא צריך כלום! כלום, רק שקט... שקט ושלווה! (מביט לצדדים, לובש בחופזה את המקטורן) אשתי מאחורי הקלעים... היא מחכה לי שם... (מביט על השעון) נגמר הזמן... אם היא תשאל, אני מתחנן בפניכם, תגידו לה שהיתה הרצאה ושהדחליל, זאת אומרת, שאני דיברתי לעניין. (מביט לצדדים, מכחכח בגרונו) היא מסתכלת... (מרים את קולו) ולכן, מכיוון שהטבק מכיל חומר רעיל ומסוכן, שעליו דיברתי די והותר, עישון טבק אינו מומלץ בשום מקרה, ואני ארשה לעצמי, במובן מסוים, לקוות שההרצאה הזאת שלי "על הנזק שבטבק" תשפיע עליכם לטובה. כמו שאומרים בלטינית: Dixi et animam levavi! אני את שלי אמרתי, והוקל לי.

(משתחוה ויוצא ברוב הדר)